

Три оповідання

Анатолій Юрченко

**Куранти б'ють,
або 8 — це 4**

Найнелюдяніший винахід людини — годинник.

Наче ми й без нього не знаємо, яким швидкоплинним є час!

Не пам'ятаю, хто сказав, але влучив як у око, — якщо замислитися, найзловісніший звук — це цокання годинника...

Але! Тисячоліттями — задовго до Різдва Христового — люди із садомазохістською затятістю тільки те й робили, що винаходили годинники.

Пісочні — ну, ті бодай не цокають.

Сонячні — на щастя, теж не цокають.

Водяні — клепсидри. Ті не цокали, але вже могли видавати якісь звуки: дзюрчання, капання крапель.

І, зрештою, механічні. Ті, що цокають!

Німецьке місто без веж — не місто. А вежа без годинника — не вежа. А годинник без бою — не годинник! А винятки лише підтверджують правило.

Танштайн, що розташований у Баварії біля кордону з Чехією, куди нас занесла підла путінська війна проти України, — село маленьке. Але церкву, а отже, й вежу з годинником та боем має.

І кожні чверть години цей годинник дзвонить: чверть години — один удар, пів години — два, три чверті — три, повна година — чотири.

Та чотири удари — це ще не все! Годинник має віддзвонити ще й час, що настав. Одна година дня (або ночі) — один удар. Десята година — десять ударів. Таким чином, наприклад, о четвертій ранку (або дня) лунає вісім ударів: чотири — сповіщають, що минула чергова повна година, а ще чотири — вказують на поточний час. П'ятнадцять ударів — це одинадцята година. І тільки північ та полудень обходяться лише чотирма ударами. Повна година завершилася, але далі дзвонити нема про що: нуль годин.

Ні, хочете чи ні, а до цього ще треба звикнути! Бо як воно буває: ідеш собі вулицею, ні про що таке не думаєш, аж раптом у тебе над головою — БАМ!!! Так можна з незвички й заїкою стати!..

Але німцям, як виявляється, і цього замало!

О шостій ранку, відбивши належний час, годинник влаштовує передзвін ще на добру хвилину. Радійте, селяни, новий день настав! Ура! Усім підйом! Ні, це не друкарська помилка! УСІМ — а не о сьомій. О сьомій встає лише лінивий. Тому о шостій — підйом для всіх.

А передзвін о дев'ятій вечора — це загальний відбій: час спати, теж усім.

Дякувати Богу, хоч опівночі передзвону немає. А може, варто було б? Привід же є: як-не-як, нова доба настала...

І раптом однієї ночі годинник на церковній вежі зупинився...

Не було ані восьми ударів, ані дев'яти, ані передзвону о шостій ранку...

І час у селі теж зупинився.

В усьому світі він продовжував іти, а Танштайн випав із усесвітнього потоку...

Втім, ні, не зовсім, звичайно! Адже сьогодні кожен має ще й індивідуальний час: наручні годинники, смартфони, які давно замінили кишенькові годинники, що колись, за незапам'ятних часів, були і рідкістю, і розкішшю.

Сьогодні годинники висять удома на стіні, є на столі чи на полиці.

І всі, кому треба було зрання їхати на роботу — кому до Нойнбурга чи Реца, кому до Швандорфа, а кому, можливо, й ще далі — до Регенсбурга, — усе одно прокинулися вчасно. Ледь чутно грюкали дверцята автовок, ледь чутно починали буркотіти мотори...

У другій половині дня годинник на церковній вежі полагодили.

І він задзвонив знову!

І здавалося, що від радості ще гучніше, ніж раніше! І Танштайн знову повернувся в потік усесвітнього часу!

І отут виявилось, що весь той час, поки годинник стояв, селу бракувало саме цього — бою курантів на церковній вежі.

червень 2022

Мовне питаннячко

— Казав же йому: не пиши готською!

— Але це ж він: мене й готською читатимуть!

— Це я йому теж казав: від скромності ти не помреш.

— А він і не від скромності помер.

— Іще б! Пити діжками!

— Але ж це в нього така філософія була! Яка література без цього!

— Філософ, хай йому грець! А нам тепер що з цим робити? Ти готську розумієш?

— Ні.

— І я ні. Та й що робити?

— А чого питаєш? Зверху вже сказали: видавати. Треба видати — живий класик.

— Вже не живий.

— Тим більше.

— Але чому наше видавництво?!

— Розкручене. Престижне...

— А ми його зараз розоримо...

— Хіба їм не однаково? Ну загине видавництво — інші знайдуться.

— Так... Охочі дупу лизати завжди знайдуться...

— Та не впадай до відчаю. Ми це все одно вміємо краще.

— Дупу лизати?

— Тіпун тобі на язик. Книжки видавати!

— Гаразд. Видамо. А що далі? Хто цю книжку купить?

— Вигадаємо що-небудь.

— Наприклад?

— Почекай. Про книжку потім. Спочатку про інше. Що на першому місці? Реклама!

А ми таку рекламу зробимо!.. Уяви собі: наш найголовніший! Відео для телебачення. Тримає книжку, гортає, робить щасливий вигляд і на полицю ставить.

— А він що, готську розуміє?

— Не сміши мене! Він і рідної не розуміє! Щоб погортати та на полицю покласти, мову знати не потрібно.

— А полиця в нього є?

— Задля такої справи подаруємо. Та ще багато-багато наших книжок поставимо. Теж реклама! Хто побачить — обов'язково й цю книжку купить.

— То ти пропонуєш видати її у двох примірниках?

— Непогано б. На двох примірниках не розоримося. Але... Навару не буде. Та й ТАМ не схвалять...

— Ну й що далі?

— А далі — книжка. Потрібно, щоб вона як цяцька виглядала. Щоб хотілося погортати. По-перше — обкладинка! Яскрава, приваблива — і його ім'я великими літерами!

— Готською?

— Ні! Зрозумілою мовою, нашою!

— А назва?

— Теж зрозумілою. Ну, наприклад, щоб не вигадувати, — твори.

— Гаразд. А далі?

— А далі, на жаль, все готською.

— Цікаво, він сам її розумів?

— А ніхто не відає.

— То ж, можливо, там і тексту немає — лише літери?

— А це хто розуміє? Хто в нас готську розуміє? Зате уяви собі: хтось купив, приніс додому, на полицю поставив, прийдуть до нього гості, побачать на полиці у вітальні цю книжку... Та ще готською!.. З такою повагою будуть на хазяїв дивитися... І собі потім обов'язково куплять!

— То що? Працюємо?

— Так! Геть сумніви! Працюємо!

— Готською?

Пауза.

— А ми маємо вибір?

червень 2026

Парад планет

Парад планет вперше у житті довелося мені спостерігати у Баварії.

Міг би, як кажуть, і вдома. Але вдома — війна...

А почалося все з Венери.

Є в мене така шкідлива звичка — ввечері, перед сном, викурити на балконі цигарку.

І ось одного вечора, коли небо було чисте, підіймаю очі та помічаю на заході якусь яскраву зірку.

От її я багато разів бачив і вдома. Ворота мого гаража дивляться якраз на захід, і коли я там затримуюся, іноді натрапляю на неї поглядом. І щоразу дивуюся — така яскрава, як вона зветься? Але дорогою додому геть про неї забуваю.

Але зараз вирішив — треба з'ясувати!

А як? Шукати в інтернеті мапи зоряного неба? Стривай! Адже кожний пошуковик має зараз штучний інтелект!

Гаразд, у нього і запитаю.

— Це Венера, — відповідає ШІ.

— Та ні, — не повірив я. — Венера занадто близько від сонця! А ця зірка стоїть високо, добрі тридцять градусів над обрієм.

— Тридцять градусів для Венери — не межа, — заперечує ШІ. І на додачу розповідає за власною ініціативою, що у липні відбудеться парад планет: Меркурій, Венера й Юпітер стануть на одній лінії. А згодом до них приєднається ще й новонароджений Місяць.

Оце було цікаво.

І справді — у середині липня поруч з Венерою з'явився Юпітер.

Але Меркурія я не побачив. Мабуть, він вже сховався за грядою пагорбів по той бік річки. Але й без нього видовище було цікавим.

І отут, не знаю, за якою асоціацією, раптом прийшли на думку вірші Володіна:

"А что природа делает без нас?

Кому тогда блистает снежный наст?

Кого пугает оголтелый гром?

Кого кромешно угнетает туча?

Зачем воде качать пустой паром

И падают для чего звезде падучей?..

Ни для кого? На всякий случай?.."

Цілком антропоцентричні вірші. Але у підтексті не менш сумні від цього. Вони лише здаються оптимістичними.

Та водночас почав вимальовуватися переклад українською:

"Ну як природа житиме без нас?

Кому тоді засяє сніжний наст?

Кого злякає навіжений грім?

Кого крізь морок приголомшить хмара?.."

Ще сумніший переклад, ніж вірші Володіна...

Трагічний...

Тому що "без нас"...

І я уявив собі.

Ядерна зима закінчилася. Небо знову чисте. Знову сяють казкові світанки й чарівні вечори. Знову планети шикуються до параду. І сиплються з небес падучі зірки. І горять полярні саява. Ще яскравіші, ніж раніше. І на землі лежить, можливо, сніжний наст. Але, напевно, брудний та радіоактивний...

Ну як природа житиме без нас?

А так.

Як жила до нас, при нас і житиме після нас...

Житиме. І демонструватиме свої казкові дива. Їй, природі, не все одно?

Не для кого... На всяк випадок.

З того часу, виходячи ввечері на балкон, насамперед дивлюся на Венеру.

На місце?

То, мабуть, надія ще є?..

липень 2026